

1

Ma zit aan de hoge houten eettafel die we uit ons oude huis in de Fresiastraat hebben meegenomen. Haar ellebogen steunen op het verrookte velours tafelkleed dat ze ook al drie verhuizingen heeft meegezeuld. Naast haar staat een bos fresia's, ironisch genoeg haar lievelingsbloemen ondanks alle ellende die we in dat huis in die straat hebben meegemaakt. Ik zou dan toch voor rozen hebben gekozen, of geraniums voor mijn part. Er is niet veel veranderd in dit troosteloze flatje in Spijkenisse-Noord in de Lobeliastraat, dat gevuld is met alle oude meubels uit het huis van toen we nog een gezin waren. Het is net een reizend circus, waarbij ze steeds hetzelfde decor op een andere plek opbouwt. Hoe ze daar dag en nacht in kan zitten, is mij een raadsel. Voor mij is deze plek een steeds terugkerende nachtmerrie.

Zoals altijd draagt ze haar lange rok en vleeskleurige panty en haar voeten gaan schuil in zachte sloffen. Normale schoenen draagt ze al jaren niet meer. Naast haar staan verschillende lege flesjes bier en een bakje met borrelnootjes. Ze rookt een lange Belinda. Af en toe legt ze hem even neer in de asbak en dan hoest ze het slijm in haar longen en luchtpijp los. Bij elke ademhaling hoor je de vastgekoekte wanhoop daarbinnen rommelen. Ik steek ook een sigaret op. Op mijn twaalfde rookte ik mijn eerste, en ik ben nooit meer gestopt. Eerst bietste ik altijd bij anderen, en toen ma doorhad dat ik niet van plan was ermee op te houden, gaf ze me elke week een eigen pakje. Ze deelde het pakje shag in

tweeën en als de week doormidden was, dan mocht ik de rest.

Volgens mij is ze nog magerder geworden sinds ik hier niet meer woon. Een jaar geleden, toen ik zeventien was, heeft ze me eruit gezet. Het kon niet meer. Dat snap ik ook wel.

Wanneer ik de as van mijn sigaret in de asbak voor haar tik, constateer ik dat ze nog steeds eeltig eczeem op haar ellebogen en handen heeft zitten. Daar heeft ze al jaren last van.

‘Zit je nog op kamertraining?’ vraagt ze.

Ik ben bij kamertraining terechtgekomen, omdat ik niet meer thuis kan wonen. Bij kamertraining proberen ze me praktische dingen aan te leren als koken, wassen en afspraken nakomen, zodat ik uiteindelijk op mezelf kan wonen. Ergens waar niemand last van me heeft. Ik pulk aan de ringetjes in mijn oor en zit een beetje onderuitgezakt op de stoel. Mijn lange benen bungelen wat onhandig voor me uit. Ik ben altijd al lang geweest, net als pa. Mensen zeggen dat ik op hem lijk. Daar was ik als kind enorm trots op, nu vind ik het een belediging.

‘Nee, daar ben ik mee gestopt,’ zeg ik.

‘O? waarom?’

‘Ik woon nu bij mijn vriendin, zij was al klaar met het traject en kreeg een eigen kamer toegewezen. Quinevere heet ze.’

Bloedmooi vind ik haar, zo mooi dat ik dus voortijdig ben gestopt met het traject. Ik kon toch alleen maar aan haar denken, en dat hele systeem staat zo onder druk dat begeleiders je liever kwijt zijn dan rijk. Quinevere heeft hennarood haar tot haar billen en draagt altijd strakke spijkerbroeken. Daarboven van die wijde blouses met franjes, net een hippie. Op haar kamer draaide ze steeds muziek van Boudewijn de Groot en als ik langs haar deur liep rook het naar wierook of patchoeli. Ik was direct omvergeblazen. Dat heb ik overigens wel vaker bij meisjes, dat ik nergens anders meer aan kan denken. Toen ik met een flesje wijn naar haar kamer kwam om naar muziek te luisteren, was ze om. We maakten wandelingen in de buurt en deden meer van

die dingen die verliefde mensen doen. Toen Quinevere haar eigen appartement kreeg, heb ik meteen mijn biezen gepakt. Ik wilde niet per se al bij haar intrekken, maar heel die controlerende omgeving van de kamertraining vond ik niks, en naar ma kon ik ook niet terug. Dat was wel duidelijk nadat ik mijn huissleutel had moeten inleveren en alleen nog maar op afspraak mocht langskomen. Niet dat ik dat zou willen, huizen en de regels die erin gelden vind ik verstikkend. Toch wil ik ma nog wel blijven opzoeken, al is het maar om een glimp hoop op te vangen dat het nog goed komt.

Ma kijkt bezorgd, zoals altijd. Ze wil wat zeggen, maar begint te hoesten en slikt haar woorden met het slijm in. Als ze dat doet, worden haar ogen nog groter dan ze al zijn. Net een vis die naar adem snakt, schiet er door me heen, of zo'n speelgoeddiertje waarvan de ogen uitpuilen als je het indrukt.

‘Ga je nog wel naar school? Je was weer begonnen met de mavo toch?’ vraagt ze als ze weer op adem gekomen is.

‘Nee, het lukte niet. Ik ben niet slim genoeg.’ Ik wiebel onrustig heen en weer. We voeren al jaren hetzelfde gesprek en elke keer is de uitkomst hetzelfde: nee, ik heb geen baan, nee, ik ben niet bezig met mijn toekomst. Hoeveel lessen iemand ook volgt, een dommerik wordt niet opeens een slimmerik. Mijn woordenschat is ook waardeloos. Als ik lees, schieten alle letters door elkaar. Op de een of andere manier ben ik wel best goed in Engels, maar ik heb geen zin om aan schoolverplichtingen te voldoen. Sowieso kan niemand me meer vertellen wat ik moet doen, nu ik achttien ben. Ik ben er ook klaar mee, dat mensen dat doen, dat ze altijd doen alsof het allemaal goed komt, als je maar naar school gaat.

‘En ga je nog weleens naar het CAD? Houden ze je nog in de gaten?’

‘Nee, ik ben klaar daar. Ik hoef zelfs mijn pis niet meer in te leveren. Dus dat.’

Dat zeg ik heel vaak, ‘dus dat’, als ik klaar ben met een gesprek.

‘Pat, waarom ga je toch niet werken, en begin je iets met een leuk meisje.’

‘Ik heb een leuk meisje.’

‘Ik bedoel iemand die je niet uit een kliniek kent, iemand die je helpt een toekomst op te bouwen.’ Ma kijkt me aan met haar enorme ogen. Ik vind het lastig om haar aan te kijken. Ik ken niemand die zoveel leed draagt in haar ogen, en een groot deel daarvan is aan mij te wijten. Ma is zo’n verdrietig mens geworden. Ze heeft verdriet over mij, over pa, over haar leven dat een enorme teleurstelling is geworden.

‘Ik ken haar niet uit een kliniek, ik ken haar van kamertraining.’

‘Je snapt wat ik bedoel. Wees nou eens eerlijk tegen jezelf.’

Ik negeer haar opmerking. ‘Hoe is het met pa? Valt hij je nog lastig?’

‘Hij belt af en toe... Hij woont nu in Amsterdam en vraagt vaak naar je.’

‘Ik hoef hem niet te spreken.’

Ma wilde zo graag dat het goedkwam, dat we weer een gezin zouden worden. Na de scheiding is ze gestopt met leven.

‘Bel hem nou toch eens, dat zou hij fijn vinden.’

Ik zwijg.

Hoe ma hier kan wonen, dat begrijp ik echt niet. Ik heb deze ruimte nooit kunnen verdragen, met de schimmelvlekken op de muren, de tochtende ramen, onze ruziënde onderburen, de luide muziek en de stampende gasten van onze bovenbuurman. Voor mij is dit nooit een thuis geweest. Ik had er altijd zo’n hekel aan om hier naar binnen te gaan, dat ik vaak zo lang als ik kon wegbleef. We voerden toch alleen maar discussies over mijn drugsgebruik en alles wat ik niet deed. Dat ik de boodschappen niet deed, het vuilnis niet buitenzette, mijn huiswerk niet deed, enzovoorts, enzovoorts. Soms zei ze: ‘Als je het nu niet doet, dan krijg je een pak rammel op je godver.’ Dat deed ze op zo’n typisch

Rotterdamse manier, dat het wel grappig was, als het niet zo vervelend was geweest. Maar het ergst vond ik die teleurgestelde blik in ma's ogen, als ze weer een avond met twee borden voor haar neus had zitten wachten tot ik thuiskwam. En dus bleef ik vaak dagen achtereen weg, zodat ik die blik niet hoefde te zien.

Sowieso was ik als kind al lastig binnen te houden, zelfs toen we nog een normaal gezin met mijn ouders, broer en zus vormden was ik altijd buiten. Of misschien waren er toen al dingen die ik thuis wilde ontlopen, zonder dat ik het zelf helemaal doorhad. Samen met een vriendje uit de buurt deden we wedstrijden op onze BMX of wie de scherpste speer kon slijpen. Ik nodigde hem nooit bij ons thuis uit. Toen ik een jaar of veertien was begon ik ook nachten weg te blijven en andere jongens te leren kennen die hetzelfde deden. We moesten verhuizen, waardoor ik van school moest wisselen en het niveau niet meer kon bijbenen. Nog nooit had ik grammaticales gehad, en alle andere kinderen in de klas begrepen het wel. Ik vond de oudere jongens interessanter, die ook veel op straat hingen en naar nachtclubs in Rotterdam gingen. Zij waren ook nooit ergens thuis, en ze leefden zo onafhankelijk dat het voelde alsof de buitenwereld van hen was. Mijn dagen vulde ik met doelloos rondlopen. Ik ging nog weleens naar het eerste uur van school, maar daarna glipte ik naar buiten en zwierf wat door Spijkenisse tot de pauze begon. Dan rookte ik een sigaretje met vrienden van me en ging dan weer.

‘Hoe is het met Anton? En Miranda?’ vraag ik. Anton is mijn oudere broer. Hij heeft de koksopleiding gedaan (en afgemaakt), in militaire dienst gezeten, zijn rijbewijs gehaald en ook nog eens een leuke vriendin met wie hij samenwoont. Ik ben ook eens begonnen met de koksopleiding, maar ik heb die nooit afgemaakt. We spreken elkaar eigenlijk nooit meer, ik denk dat hij bang is dat ik hem meesleur in mijn ellende. Miranda is mijn twaalf jaar oudere zus. Ze is doof, heeft altijd op het speciaal onderwijs gezeten en was eigenlijk zelden thuis toen ik opgroeide. Miranda

is inmiddels getrouwd en woont in Oostvoorne.

‘Het gaat goed met ze.’ Ma krabt nu aan het eczeem op de knokkels van haar handen, ik krijg er de kriebels van.

‘Fijn.’ Ik weet niet of ik dat echt meen. Om eerlijk te zijn ben ik heel jaloers, en vooral op Anton. Ma snapt ook niet hoe haar twee zoons zo kunnen verschillen. Waarom ik niet wat meer op Anton kan lijken, is een vraag die ze me al vaak heeft gesteld.

Ik sta op van de stoel en loop richting de buffetkast. Even ben ik geneigd om de glazen olifantjes die op de buffetkast staan aan te raken, maar dan krijg ik sowieso op mijn kop. Dus ik trek mijn hand terug en zeg maar: ‘Ik ga even in mijn kamer kijken.’

Geen idee waarom, want ik heb er niets te zoeken. Maar dat heb ik wel vaker, dat ik nogal impulsief iets onderneem. Alsof mijn lijf het voortouw neemt en mijn brein volgt.

Mijn kamer is niets veranderd, aan de muren kleven nog steeds de posters van The Police, UB40 en Bob Marley, en op mijn bureau staan verschillende vreemde beeldjes die ik ooit verzameld heb. Zelfs het Jezusbeeld is er nog. Mijn ogen schieten direct naar het raam, waar inmiddels nieuw glas in zit.

Net alsof er niets gebeurd is.

2

De metro terug naar Rotterdam maakt een enorm kabaal en schudt onrustig heen en weer. Ik ben gauw weggegaan bij ma toen ik dat Jezusbeeld zag. Eigenlijk heb ik spijt dat ik ben langsgedaan.

Over een paar minuten passeert de metro het station waar het allemaal begon. Ik was twaalf, mijn ouders lagen midden in hun scheiding, en ik had voor het eerst geblowd. Samen met wat andere jongens uit de klas hadden we gespijbeld om naar een coffeeshop in Rotterdam te gaan. Mijn broer Anton had ik al meerdere malen joints zien rollen, maar ik mocht nooit een trekje van hem. En dus had ik geld uit ma's spaarpot gejat, en waren een paar klasgenoten en ik met het openbaar vervoer naar Dijkzicht gegaan. Nadat we de joint hadden gerookt, en weer terug naar Spijkenisse reden, werd ik er in de metro terug naar huis helemaal ziek van.

'Ik moet eruit!' riep ik naar de anderen. Nog net voor de deuren sloten, sprong ik het perron op en kreeg ik direct een hyperventilatieaanval. Toen dat eenmaal voorbij was ging ik over mijn nek. Voor een ander zou dat misschien een reden zijn om het niet meer te doen, maar ik vond dat ik er gewoon aan moest wennen. Die ellendige bijwerkingen zouden vanzelf wel voorbijgaan. De wiet was een afleiding om niet aan thuis te denken. Ik bepaalde nu zelf wat ik met mijn leven deed. De oudere jongens uit de buurt zeiden allemaal dat het heel lekker was, dus dat moment

zou vast ook wel een keertje komen voor mij.

Na de eerste keer blowen met mijn klasgenoten, ben ik nog een paar keer met een jongen uit de buurt naar de coffeeshop gegaan. Hij was al in de twintig, dus hij kon me mooi met de auto ernaartoe brengen. Op een gegeven moment, toen Anton het ook wist, gaf hij het op en zijn we samen gaan blowen. Anton werkte bij de Queensburger, en na sluitingstijd verzamelden we daar met wat jongens uit de wijk om te roken.

Tussen mijn twaalfde en veertiende blowde ik vooral, net zolang tot het eindelijk lekker werd, en daarna ging ik ook wat andere dingen proberen. Eerst gebruikte ik speed, coke en xtc als ik meeging naar feestjes of bij mijn oudere vrienden thuis rondhing, wat steeds vaker gebeurde, en daarna ging ik ook amfetamine, ketamine en lsd gebruiken. Vaak was ik zo uit mijn plaat, dat ik niet eens thuis kon komen. Dan bleef ik een paar dagen weg. Beter dat, dan weer een ruzie. Speed en lsd gebruik ik het liefste, mede omdat het lekker goedkoop is. Als ik trip op lsd, dan ben ik vierentwintig uur lang high. Dat gevoel alsof ik elektrisch geladen ben is onbeschrijfelijk, je bent écht weg uit de werkelijkheid. Een van mijn vrienden, Sander, heeft me leren trippen, zo werkt het namelijk. Je moet dat leren, net zoals je moet leren fietsen of voor wiskunde iets moet leren begrijpen. Hij hield er maar niet over op hoe mooi het leven erdoor werd. En dat kon ik wel gebruiken, want ik vond er niks moois aan.

Ik vind het heerlijk om te trippen of om alcohol te drinken, om even in een andere wereld te zijn. Dan dooft de woede op thuis eindelijk, waardoor ik ma niet meer zie huilen en die alcoholgeur van pa niet meer ruik. Ik word naar die middelen toe gezogen, als een soort innerlijke drift.

Misschien is het wel iets erfelijks.

Ik ben allang de tel kwijtgeraakt dat ma en ik hebben geruzied over mijn drugsgebruik, of de andere dingen die ik niet goed doe. Wat ik wel weet, is dat ma een nogal lange adem heeft. Niemand

die ik ken heeft zo hard gewerkt om het gezin bij elkaar te houden of haar kinderen op het rechte pad te houden. Maar als je met een stok als bescherming de trap op moet rennen wanneer je zeventienjarige zoon door het lint gaat omdat een vriendinnetje hem gedumpte heeft en hij onder invloed is van drugs, dan realiseer je je wel dat er dingen anders moeten.

En dat is wat er gebeurde, iets meer dan een jaar geleden.

Ma en ik woonden toen nog samen in dat aftandse flatje. Pa probeerde zich in die tijd met man en macht terug te werken in ma's leven. Hij glipte regelmatig achter medebewoners aan ons flatgebouw in en bleef dan op de deur bonzen tot ma opendeed. Dan smeekte hij om vergiffenis en zweerde hij dat hij zijn leven zou beteren, waarna ma begon te huilen en ik hem de deur uit moest werken. Een paar keer hebben we de politie gebeld en toen kreeg hij een straatverbod. Niet veel later besloot ma het toch weer met hem te proberen en zaten ze samen lachend aan de hoge tafel.

Ik had zo'n gruwelijke hekel aan die flat in de Lobeliastraat, en alles wat daarmee verbonden was, dat ik er alles aan deed om niet in de buurt te zijn. Die dag dat ik gedumpte werd, had ik in de spiegel gekeken en toen bleek mijn gezicht voor de helft veranderd in een doodshoofd. Ik wist natuurlijk dat het niet echt was, dat het een slechte lsd-trip was, maar toch. Ik sloeg mijn raam in met een Jezusbeeld. Dat klinkt nogal dramatisch, als je gelovig bent, maar dat ben ik niet. Ik ben dat soort spirituele troep gaan verzamelen, nadat ik was begonnen met lsd. Die drug heeft iets magisch, en dus vond ik het grappig om een magische sfeer op mijn slaapkamer te creëren. Er is geen god die bepaalt wat goed of slecht is, er zijn alleen mensen die goede of slechte dingen doen.

Ma schrok zich natuurlijk een ongeluk, omdat ze beneden glas hoorde breken en ze kwam met die stok de trap op rennen. Toen ze eenmaal in mijn kamer was, greep ik de stok vast en riep ik:

‘Sla me dan, sla me dan!’ Ze was totaal verstart van angst, terwijl ik maar aan die stok bleef trekken. Het was vreselijk: ik blééf maar schreeuwen dat ze me moest slaan. Uiteindelijk luisterde ze naar me en sloeg ze me twee keer.

Een lsd-trip kan wel vierentwintig uur duren, dus het duurde wel een tijdje voor ik doorhad wat er was gebeurd. Dit agressieve gedrag was niet iets voor mij. Ook al had ik haar niet aangeraakt, ik had wel uitgelokt dat ze mij moest slaan. Ik zou nooit mijn hand opheffen tegen ma. Ik doe nooit mee aan de vechtpartijen op straat en ik zoek ook geen ruzie met die vervelende controleurs in de metro als ze vinden dat we een kaartje moeten kopen.

Toen de rust eenmaal iets was teruggekeerd, zat ma huilend op mijn bed en zei ze: ‘Patrick, ik hou van je, maar ik kan het niet meer. Ik ga helemaal kapot zo. Je bent alleen maar weg en drugs aan het gebruiken, en weet ik wat aan het uitvreten. Je bent altijd onder invloed. Zo kan ik je niet in huis hebben.’

En ze had ook gelijk, ik zag het aan haar dat ze helemaal kapotging. Op dat moment moest ik ook onwijs huilen en wist ik dat ik moest vertrekken. Als er iets erg is, is het om te zien dat je moeder wegwijnt door jouw toedoen. Dat vond ik nog erger dan toen ze wegwijnde vanwege pa. Pa en ik hebben haar compleet verteerd, vanbinnen en vanbuiten.

En zo belandde ik dus op mijn zeventiende in een afkickkliniek, waar ze continu ermee bezig zijn een plan te maken voor je toekomst, met je potje urine voor hen op hun bureau. Ze zitten te wroeten in je verleden om te kijken wat er in godsnaam met je aan de hand is dat je op zo’n jonge leeftijd daar al tussen de verslaafden zit. Zeventien, véél te jong, vinden ze. Alsof het allemaal minder treurig is als je ouder bent.

Toen pa in de kliniek zat, dacht ik echt niet ineens: goh, nou, hij is in ieder geval niet pas zeventien.